

Для коментарів чи іншого зворотного зв'язку заповніть форму:
[форма зворотного зв'язку щодо цієї версії настанови](#)

Версія цього документу для друку: <http://guidelines.moz.gov.ua/documents/2918?id=ebm00162&format=pdf>

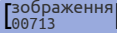
Настанови на засадах доказової медицини.
Створені DUODECIM Medical Publications, Ltd.

Настанова 00162. Карієс зубів та інші захворювання твердих тканин зубів та пульпи

Автор: Leo Tjäderhane
Редактори оригінального тексту: -
Дата останнього оновлення: 2015-01-23

Карієс зубів [доказ|B] [доказ|B] [доказ|B] [доказ|A] [доказ|B] [доказ|A] [доказ|B] [доказ|D] [доказ|A] [доказ|A]

- Карієс є найбільш поширеним захворюванням твердих тканин зубів. Хоча частота виникнення карієсу у дітей та підлітків відносно низька завдяки системній організації стоматології в таких країнах як Фінляндія, його показники залишаються досить високими через старше населення.
- Перша стадія карієсу характеризується накопиченням бактерій нормальної мікрофлори порожнини рота на поверхні зубів та формуванням так званого зубного нальоту. Через це найкращою профілактикою карієсу є чищення зубів пастою з фтором.
- Першими ділянками, які уражаються карієсом, є ямки та фісури на оклюзійних поверхнях молярів, потім апроксимальні поверхні зубів, і нарешті — ділянки біля краю ясен. Зазвичай, щоб розвинувся карієс в ділянці біля краю ясен зубний наліт має бути присутній у вищевказаній ділянці роками. У людей зі зниженим слиновиділенням вірогідність виникнення карієсу біля ясеневого краю та навіть у зубо-ясенній борозні дуже висока.

- Першою ознакою каріозного ураження емалі є втрата блиску на поверхні зуба. Швидко прогресуючий карієс — білого кольору. Коли карієс розвивається повільно або прогресування зупинилось, каріозна ділянка виділяється коричневатим або навіть чорним забарвленням (зображення [Dental caries]).
- Через відсутність циркуляції крові у твердих тканинах зубів єдиний шлях зупинити бактеріальне ураження — механічне видалення уражених тканин. Видалені тканини заміщуються пломбувальним матеріалом.

Захворювання пульпи та періапикальних тканин

Пульпіт та його ускладнення

- Пульпіт- це запалення пульпи через потрапляння мікробних токсинів у пульпу.
- При потраплянні самих бактерій в пульпу її тканини некротизуються.
- Мікроорганізми, що потрапляють глибше в пульпу, разом з залишками некротизованої тканини пульпи викликають запальну реакцію навколо верхівки кореня зуба. В результаті, якщо ураження досягнуло рівня верхівки кореня зуба, може наступити ураження кістки та в подальшому — гострий апікальний періодонтит. За відсутності лікування це може призвести до гострої інфекції, формування періапикального абсцесу та набряку м'яких тканин в межах ротової порожнини або поза ними. Без лікування стан може перейти в хронічний та призвести до формування внутрішньоротової або позаротової нориці.
- Гостра інфекція часто асоціюється з ниючим болем, який може бути дуже інтенсивним. Також можлива наявність загальних симптомів інфекції.
- Лікування усіх цих патологій полягає в ендодонтичному видаленні некротизованої пульпи та інфікованого дентину в зубній порожнині та заміщенні пломбувальним матеріалом. У випадку гострого абсцесу запальний ексудат усувають шляхом розрізу або шляхом видалення зуба. За необхідності призначають протимікробну терапію. У деяких випадках усунення некротизованих тканин пульпи потребує видалення всього зуба.

Некаріозні ураження зубів

- Некаріозні ураження зубів можуть бути результатом стирання, абфракції або ерозії. Зазвичай дані чинники діють одночасно. Для успішного лікування необхідно з'ясувати причину некаріозного ураження зубів.
- Некаріозні ураження можуть призвести до більш масштабних розладів зубо-щелепної системи, наприклад, до дегенеративних змін та болей у скронево-нижньощелепному суглобі.

Патологічне стирання зубів

- Зношування тканини зубів внаслідок тертя одних зубів об інші (зображення [зображення 00714] [Dental attrition]).
- Спостерігається як на оклюзійних, так і на апроксимальних поверхнях зубів.
- Класифікується як захворювання тільки у випадках, коли ураження виходить за межі т.з. фізіологічного стирання.
- Причинами патологічного стирання можуть бути неправильний прикус, бруксизм, особливо в нічний час [доказ 05869] [D] та щелепно-лицеві аномалії.

Абфракція зубів

- Зношування зубів, спричинені екзогенним чинником (зображення [зображення 00715] [Dental abrasion]).
- Причинами можуть виступати, наприклад, зубні пасти/порошки, зубні щітки або занадто агресивне чищення зубів.
- Навіть неправильно підібрані реставраційні матеріали можуть бути причиною абфракції зубів-антагоністів.

Ерозія зубів

- Ерозія зубів — це хімічне розчинення твердих тканин зубів кислотами, які не є продуктом життєдіяльності мікроорганізмів зубного нальоту.
- Першою ознакою ерозії є втрата блиску на поверхні емалі. Після цього з емалі зникають мінеральні речовини (зображення [зображення 00716] [Dental erosion]).

- Зазвичай ерозія починається з язикової поверхні верхніх різців, в результаті емаль в ділянці різцевого краю стає дуже тонкою, що в подальшому призводить до тріщин емалі. Результатом процесу є нерівний різцевий край та вкорочення коронок зубів.
- Причини
 - Найбільш поширеними екзогенними причинами є вживання кислих напоїв (наприклад, спортивні напої) та вегетаріанська дієта.
 - Найважливіша ендогенна причина - це печія або гастроєзофагеальна рефлюксна хвороба (ГЕРХ), в результаті яких шлунковий сік потрапляє в порожнину рота.
 - Ерозія зубів має значення при діагностиці постійної регургітації у випадках булімії та нервової анорексії, так як пацієнти часто не зізнаються у викликанні в себе блювання.

Лікування некаріозних уражень зубів

- Якщо уражений лише один зуб, дефект заміщують реставраційним матеріалом. Якщо ерозія поширена, може бути потреба в протезуванні декількох зубів коронками.

Пов'язані ресурси

- Кокранівські огляди [\[пов'язані 00166\] Dental caries and other ...](#)
- Інші огляди доказових даних [\[пов'язані 00166\] Dental caries and other ...](#) [\[доказ 00982\] B](#)

Зображення

- [Зображення 00713](#). Dental caries.

Автори та власники авторських прав: Markku Larmas Duodecim Medical Publications Ltd

- [Зображення 00714](#). Dental attrition.

Автори та власники авторських прав: Duodecim Medical Publications Ltd

- [Зображення 00715](#). Dental abrasion.

Автори та власники авторських прав: Duodecim Medical Publications Ltd

- [Зображення 00716](#). Dental erosion.

Автори та власники авторських прав: Duodecim Medical Publications Ltd

Доказові огляди Duodecim

- [Доказовий огляд 00981](#). Fluoride gels for preventing dental caries in children and adolescents.
Дата оновлення: 2003-08-05
Рівень доказовості: B
Резюме: Fluoride gels applied at least once a year appear to inhibit caries in children and adolescents.
- [Доказовий огляд 02549](#). Public water fluoridation.
Дата оновлення: 2003-08-11
Рівень доказовості: B
Резюме: Water fluoridation appears to reduce caries prevalence and increase dental fluorosis prevalence.
- [Доказовий огляд 03494](#). Fluoride varnishes for preventing dental caries in children and adolescents.
Дата оновлення: 2014-08-08
Рівень доказовості: B
Резюме: Fluoride varnishes appear to be effective in preventing dental caries in children and adolescents.
- [Доказовий огляд 04234](#). Manual versus powered toothbrushing for oral health.
Дата оновлення: 2017-07-12
Рівень доказовості: A
Резюме: Powered toothbrushes with a rotation oscillation action are more effective than manual toothbrushing in reducing plaque and gingivitis.
- [Доказовий огляд 04361](#). Fluoride mouthrinses for preventing dental caries in children and adolescents.
Дата оновлення: 2017-02-27
Рівень доказовості: B
Резюме: Supervised regular use of fluoride mouthrinse appears to be effective in reducing the increment of caries in children and adolescents.
- [Доказовий огляд 04476](#). Combined topical fluorides for preventing dental caries in children and adolescents.
Дата оновлення: 2004-03-30
Рівень доказовості: A
Резюме: Topical fluorides (mouthrinses, gels, or varnishes) used in addition to fluoride toothpaste are modestly effective in reducing caries compared to toothpaste used alone.
- [Доказовий огляд 04505](#). Relative effectiveness of topical fluorides in caries prevention.
Дата оновлення: 2004-04-06
Рівень доказовості: B
Резюме: Fluoride toothpastes in comparison to mouthrinses or gels appear to have a similar degree of effectiveness for the prevention of dental caries in children.
- [Доказовий огляд 04569](#). Ozone therapy for dental caries.
Дата оновлення: 2004-09-21
Рівень доказовості: D
Резюме: There is no good evidence that ozone application is effective in arresting or reversing the progression of dental caries.

- [Доказовий огляд 04571](#). Sealants for preventing dental decay.
Дата оновлення: 2017-10-29
Рівень доказовості: A
Резюме: Resin based sealants are effective in preventing caries of the occlusal surfaces of permanent molars in high risk children and adolescents.
- [Доказовий огляд 06725](#). Fluoride toothpastes of different concentrations for preventing caries in children and adolescents.
Дата оновлення: 2010-09-07
Рівень доказовості: A
Резюме: Fluoride toothpaste with fluoride concentrations of 1000 ppm and above prevents caries in children and adolescents compared to placebo and the relative caries preventive effects of fluoride toothpastes of different concentrations increase with higher fluoride concentration. The decision of what fluoride levels to use for children under 6 years should be balanced with the risk of fluorosis.
- [Доказовий огляд 05869](#). Occlusal splints for sleep bruxism.
Дата оновлення: 2008-02-28
Рівень доказовості: D
Резюме: There is insufficient evidence on the effectiveness of occlusal splints in the treatment of sleep bruxism.
- [Доказовий огляд 00982](#). Topical fluoride as a cause of dental fluorosis in children.
Дата оновлення: 2010-09-14
Рівень доказовості: B
Резюме: Higher levels of fluoride (1000 ppm or more) in toothpaste appear to be associated with an increased risk of fluorosis when given to children under 5 to 6 years of age.

Авторські права на оригінальні тексти належать Duodecim Medical Publications, Ltd.

Авторські права на додані коментарі експертів належать МОЗ України.

Published by arrangement with Duodecim Medical Publications Ltd., an imprint of Duodecim Medical Publications Ltd., Kaivokatu 10A, 00100 Helsinki, Finland.

Ідентифікатор: ebm00162 Ключ сортування: 007.031 Тип: EBM Guidelines

Дата оновлення англomовного оригіналу: 2015-01-23

Автор(и): Leo Tjäderhane Автор(и) попередніх версій статті: Markku Larmas Редактор(и):
Видавець: Duodecim Medical Publications Ltd Власник авторських прав: Duodecim Medical Publications Ltd

Навігаційні категорії
EBM Guidelines Dental medicine

Ключові слова індексу

mesh: Dental Caries mesh: gingival caries mesh: Pulpitis mesh: Tooth mesh: enamel caries mesh: Tooth Attrition
mesh: Tooth Abrasion mesh: Tooth Erosion speciality: Dental medicine mesh: Dental Plaque mesh: Periodontitis
mesh: Periapical Periodontitis mesh: Dental Pulp Necrosis mesh: Periapical Abscess mesh: Dental Enamel icpc-2: D82